

ТЕМА 1: ДЕРЖАВА: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ФУНКЦІЇ (1-2 ЗАНЯТТЯ).

2 заняття

Теоретичні питання

1. Взаємодія держави з іншими інститутами політичної системи суспільства.
2. Сучасна держава, її завдання та функції. Сучасна українська держава, її завдання та функції.

Термінологійні завдання

Засвойте визначення таких понять: політична система суспільства, громадська організація, політична партія, місцеве (територіальне) самоврядування, функції держави.

Практичні завдання

1. Ознайомтесь із статтею 36 [Конституції України від 28.06.1996](#), статтею 2 [Закону України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001](#), статтею 1 [Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012](#), а також ознайомтесь із статтею 2 (пункти 2.1, 2.2) [Статуту політичної партії «Слуга народу»](#) та розділом 2 (пункти 2.1-2.4) [статуту Всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України»](#)

Порівняйте мету та завдання (напрями діяльності) цих громадських об'єднань.

Поясніть, яка мета та призначення політичних партій та громадських організацій у політичній системі суспільства? Як взаємодіють політичні партії та громадські організації із державою у політичній системі суспільства?

Чи відомі Вам випадки заборони діяльності політичних партій у сучасному політичному житті України та світу.

Чим, на Вашу думку, діяльність політичних партій відрізняється від діяльності громадських організацій? Які різновиди громадських організацій існують в Україні?

2. Ознайомтесь зі статтями 7 та 140 [Конституції України від 28.06.1996](#) та статтею 2 [Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»](#) від 21.05.1997.

Визначте, які із наведених завдань належать до напрямів діяльності

місцевого самоврядування, а які з них – до напрямів діяльності держави?

- 1) забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території;
- 2) забезпечення проведення державної економічної політики, здійснення прогнозування та державне регулювання національної економіки;
- 3) справляння місцевих зборів, передбачених законодавством;
- 4) забезпечення розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку;
- 5) управління об'єктами житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад;
- 6) управління закладами освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам;
- 7) забезпечення проведення державної фінансової та податкової політики, сприяння стабільності грошової одиниці України;
- 8) забезпечення проведення державної правової політики;
- 9) проведення єдиної державної політики у сфері державної служби;
- 10) координація на відповідній території діяльності суб'єктів містобудування щодо комплексної забудови населених пунктів.

Поясніть, що таке місцеве самоврядування? Як взаємодіють органи місцевого самоврядування із державою у політичній системі суспільства?

3. Ознайомтесь із [Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI](#)

1.1. Визначте, до яких функції держави за територією поширення (зовнішні чи внутрішні) належать такі напрями діяльності Української держави:

- 1.1.1. запобігання конфліктам у регіонах, що межують з Україною, та врегулювання наявних конфліктів;
- 1.1.2. боротьба із злочинністю шляхом поліпшення координації роботи правоохоронних органів, оптимізації їх структури, належного забезпечення їх діяльності;
- 1.1.3. створення сприятливих умов для задоволення національно- культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, підтримання з ними сталих зв'язків;
- 1.1.4. зміцнення економічної інтеграції регіонів з використанням переваг територіального поділу і кооперації праці;
- 1.1.5. підтримка інтеграції України у світовий інформаційний простір.
- 1.1.6. забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень;
- 1.1.7. впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів;

- 1.1.8. забезпечення комплексного захисту населення та реабілітації території від негативного впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;
- 1.1.9. гарантування державою непорушності усіх форм власності як основи ринкової системи господарювання;
- 1.1.10. переведення українських газо-, нафтотранспортних і електричних мереж на умови функціонування, що діють у державах Європейського Союзу;

1.2. Визначте, до яких функції держави за часом дії (постійні чи тимчасові) належать такі напрями діяльності Української держави:

- 1.2.1. впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів;
- 1.2.2. забезпечення комплексного захисту населення та реабілітації території від негативного впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;
- 1.2.3. гарантування державою непорушності усіх форм власності як основи ринкової системи господарювання;
- 1.2.4. переведення українських газо-, нафтотранспортних і електричних мереж на умови функціонування, що діють у державах Європейського Союзу;

1.3. Визначте, до яких функцій держави за сферою суспільних відносин (політична, економічна, культурна, соціальна) належать такі напрями діяльності Української держави:

- 1.3.1. вдосконалення системи проведення виборів до Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування;
- 1.3.2. захист, модернізація та розвиток національної культурної індустрії (книговидання, кінематографія, мистецтво);
- 1.3.3. досягнення ефективного демографічного розвитку;
- 1.3.4. підвищення ролі та відповідальності політичних партій, сприяння політичній структуризації суспільства на засадах багатопартійності, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян у представницьких органах влади;
- 1.3.5. подолання бідності і зменшення соціального розшарування,
- 1.3.6. забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення високих темпів її зростання, забезпечення макроекономічної стабільності та низького рівня інфляції;
- 1.3.7. удосконалення системи пенсійного забезпечення, створення умов для гідного життя людей похилого віку, стимулювання розвитку недержавної системи пенсійного страхування;
- 1.3.8. перехід на європейську модель ринкового нагляду, якості та безпеки продукції;

1.3.9. підвищення ролі вищої освіти і науки як основ становлення в Україні ефективної «економіки знань».

Поясніть, які з перелічених функцій держави, на Вашу думку, є основними, а які неосновними (допоміжними)? Яке значення має закріплення основних напрямів діяльності держави та засад її політики в окремому Законі України?

4. Опрацюйте текст Конституції України під оглядом того, яка модель держави у ньому закріплена.

Чи підтверджують інші статті Конституції України припис статті 1 про те, що Україна є «... демократичною, соціальною і правовою державою»? Відповідь обґрунтуйте.

5. Ознайомтесь зі змістом приписів статті 1 [Конституції України](#) та статті 8 [Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»](#) від 01.07.2010.

Визначте відповідність змісту цих приписів ознакам соціальної держави. Чи ці приписи повною мірою відповідають моделі соціальної держави?

Обґрунтуйте, чи проголошення держави соціальною в її Конституції робить її такою? Які ще показники, на Вашу думку, потрібно враховувати для оцінювання держави як соціальної? Наведіть приклади.

Рекомендовані джерела

Базова

1. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів, 2021.
2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). Київ, 2013.
3. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. Київ, 2019
4. Загальна теорія права: підручник /за заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015.
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020.
6. Загальна теорія права. Академічний курс: підручник / за ред. С. Бобровник. Київ, 2021.

Допоміжна

1. Балаклицький А. І. Поняття та значення основних ознак держави на сучасному етапі розвитку суспільства: загальнотеоретична характеристика. *Держава і право*. 2011. Вип. 53. С. 104-109. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/41751>
2. Богушова І. В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 43-46
3. Божко В. М. Аналіз теорій походження держави. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право». Харків. 2007. Вип. 9. С. 12 – 19. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/11740/%C2>
4. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. К. : Ред. журн. «Право України», 2012. Випуск № . «Академічні правові дослідження». 336 с. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/1218>
5. Рабінович П., Лобода Ю. Соціальна сутність держави: теоретико-методологічні засади дослідження. *Право України*. 2001. № 8. С. 41-44.
6. Тимошенко В.І. Договірна теорія виникнення держави. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. Одеса: Одеський юридичний інститут НУВС, 2005. № 1. С. 201—205.
7. Тимошенко В.І. Психологічна теорія держави Л.Й. Петражицького (З історії політичної і правової думки). *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Вип. 24. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. С. 24-30.
8. Тимошенко В.І. Роль насильства у виникненні держави (З історії політичної та правової думки). *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. № 1(39). С. 26-35
9. Яртим Н. В. Католицькі доктрини походження держави і права. *Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія*. 2011. № 1. С. 151-155. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_1_38
10. Висоцький В. М. Функції політичних партій: правовий зміст поняття, ознаки, правова регламентація. *Держава і право*. 2010. Вип. 49. С. 147-153. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123456789/34297>
11. Гапоненко Л. В. Місце політичних партій в політичній системі України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 78-83. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dip_2013_59_15.pdf
12. Мурза В. В. Поняття та види функцій сучасної держави. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 42-50. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKhnuvs_2011_4_8.pdf.
13. Назаренко О. Політична система суспільства: сутність, основні риси, функції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 94. С. 86-90. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2012_94_25

14. Прієшкіна О. В. Місцеве самоврядування та політична система України: взаємодія та розвиток. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 61. С. 163-172. URL: <http://www.apdp.in.ua/v61/22.pdf>